

УПЛУЎ ПАДСОЧКІ НА СМАЛІСТАСЦЬ САСНЫ

Бурныя тэмпы развіцця нашай падсочнай гаспадаркі настойліва патрабуюць паглыблення нашых ведаў у галіне фізіялогіі падсочкі, вывучэння смолавывадзяляльнага апарата, яго работы і ролі ў жыцці дрэва. Толькі пры такой умове магчымы далейшыя паляпшэнні тэхнікі падсочкі, атрыманне максімальных выхадаў жывіцы без шкоды для падсачваемага насаджэння.

Адным з вельмі важных пытанняў, звязаных з падсочкай, з'яўляецца пытанне аб смалістасці сасны і ўплыву на гэтую смалістасць падсочкі.

Па пытанню аб смалістасці сасны ў літаратуры ёсць невялікая колькасць даных, прычым і гэтыя даныя часта не могуць быць параўноўваемы з прычыны розных метадаў вызначэння смалістых вяшчэстваў.

Майерам (Тішчэнко—„Канифоль и скипидар“) было ўстаноўлена, што смалістасць павялічваецца ў напрамку да караня і да кроны; сярэдняя-ж частка ствала менш смалістая, ядрвая драўніна багацей смалой, чым забалань. Амаль да такіх-жа вывадаў прышоў і Гомберг (_____“, 1933 г.).

Што-ж датычыцца пытання аб уплыве падсочкі на змяшчэнне смалістых вяшчэстваў, то ў літаратуры ёсць спасылка на работы Гомберга, па якіх па змяшчэнню смалы ў ядрвай драўніне няма розніцы паміж падсочанымі і не падсочанымі дрэвамі, няма таксама розніцы па змяшчэнню смалы і ў забалоннай частцы.

Цікавай з'яўляецца таксама работа дацэнта Бычэнко, апублікаваная ў апошні час. Аўтар вывучаў уплыў падсочкі на прырост, фізіка-механічныя і фізіялагічныя ўласцівасці сасны, прычым у частцы ўплыву падсочкі на смалістасць сасны ўказаны аўтар прыходзіць да наступнага вываду: смалістасць падсочнай сасны ў забалані павялічваецца на 30 проц. і ў ядры на 70 проц., смалістасць прасмоленай камлявой часткі ў месцах размяшчэння кар у 5—10 разоў больш смалістасці астатняй драўніны¹.

¹) Ю. С. Бычэнко—Влияние подсочки на прирост, физико-механические и физиологические свойства сосны. Журнал—„Лесохимическая промышленность“ № 1, 1935 г.

Яшчэ большую цікавасць прадстаўляе вывучэнне змяненняў смалістасці ў розных частках дрэва пасля першага, другога і трэцяга года падсочкі, што і з'ўляецца мэтай данай работы.

Для высвятлення гэтага пытання было зрублена восем сасновых дрэў, у тым ліку 2 дрэвы, якія яшчэ не падсочваліся, падсочваемых на працягу аднаго года—2, двух год—2 і трох год—2. Узрост, дыяметр, умовы росту мадэльных дрэў паказаны ў табліцы 1.

Табліца 1

№№ дрэў	Банітэт	Дыяметр на вышыні грудзей у см	Узрост	Вышыня ствала у м	Колькі год падсочвалася дрэва	Агульная характарыстыка насаджэння
1	II	30	87	24	Не падсочв.	Састаў: 9С, банітэт II, узрост 80—90 год. Сярэдні дыяметр 25—30 см, паўната; 0,7. Глеба пясчаная, свежая, месцамі супясчаная, падсцілаемая пяском. Састаў: 9С, банітэт II, узрост 80 год. Сярэдні дыяметр 25 см, паўната 0,8. Глеба супясчаная з гумусавым гарызонтам у 4,9 см. Падглеба—пясок.
2	"	30,5	90	24,5	Таксама	
3	"	31	88	25	3	
4	"	30	82	24	3	
5	"	28	90	24	2	
6	"	26	90	23	2	
7	"	26	85	21	1	
8	"	26	75	21	1	

3 зрубленых дрэў выпілоўваліся кружкі таўшчынёй у 4 см: ля шыйкі караня, на вышыні грудзей, на палавіне вышыні дрэва і ля кроны. Апрача гэтага ў дрэў падсочаных выпілоўваліся яшчэ кружкі пасярэдзіне кары. Узятце сярэдняй пробы для вызначэння смалістасці выконвалася наступным чынам: з кружка вырубаліся па дыяметрах поўн.—поўд. і ўсх.—зах. сектары; гэтыя сектары ў сваю чаргу расколваліся па радыусу на 2 часткі, адна частка ішла для вызначэння агульнай смалістасці, другая для вызначэння смалістасці забалоні і ядра, для чаго з другой палавіны сектара выколваліся ядравая і забалонная часткі. Далей драўніна здрабнялася на шчапу ў 2 см даўжынёй і 1—1,5 мм таўшчынёй, атрыманая шчапа старанна перамешвалася і з яе бралася сярэдняя проба для вызначэння смалістасці (25 г) і для вызначэння вільготнасці.

Вільготнасць вызначалася высушваннем у сушыльнай шафе да пастаяннай вагі. Вызначэнне смалістасці выконвалася шляхам экстрагавання эфірам у апарце Сокслета. Экстрагаванне прадаўжалася 6 гадзін, на працягу якіх адбывалася 10 пераліванняў эфіру. Пасля адгонкі эфіру смалістыя вяшчэствы высушваліся ў сушыльнай шафе ў струмяні вуглекіслага газу на працягу 2 гадзін пры тэмпературы 110°, прычым у канцы высушвання на 15 мінут тэмпература падымалася да 150°. Такім чынам

пасля ўзважвання атрымлівалася колькасць смалы або каніфолі ў данай пробе. Вага апошняй вылічвалася ў процантах у адносінах абсалютна сухой і абяссмоленай драўніны. Зроблена ўсяго 114 аналізаў, агульныя вынікі якіх прыводзяцца ў табліцы 2.

У табліцы 3 прыводзяцца сярэднія даныя з вынікаў аналіза, атрыманых для дрэў кожнай групы (2 непадсочаныя дрэвы, 2 падсочаныя на працягу аднаго года, 2—на працягу двух год і 2—на працягу трох год).

Апрача гэтага вызначалася агульная зольнасць, для чаго бра-лася асобная проба з пробы, у якой вызначалася агульная сма-лістасць.

Пры вывучэнні даных, якія прыводзяцца ў табліцы 3, можна угледзець пацвярджэнне ўказанняў Майера на тое, што смалі-стасць дрэва ў цэлым павялічваецца ў напрамку да корня і да кроны і менш за ўсё смалістых вясчэстваў у сярэдняй частцы ствала.

У падсочаных дрэў гэтая законамернасць парушаецца, пры двух-і трохгадовай падсочцы заўважаецца памяншэнне смалістасці ў падкроннай частцы. Смалістасць забалоннай часткі дае зако-намернасць, таксама ўказаную Майерам, з той толькі розніцай, што ў падкроннай частцы як у падсочаных, так і ў непадсоча-ных дрэў смалістасць не павялічваецца, астаючыся такой-жа, як і ў сярэдняй частцы ствала.

Размеркаванне смалы ў ядры па вышыні дрэва супадае з раз-меркаваннем агульнай смалістасці. Гэта адносіцца для дрэў непадсочаных або падсочваемых на працягу 1 года; для дрэў-жа двух-і трохгадовай падсочкі павелічэння смалістасці ў падкрон-най частцы не назіраецца. Пры параўнанні агульнай смалістасці дрэў падсочаных і непадсочаных дастаткова ясна выяўляецца павелічэнне смалістасці ў ніжняй частцы ствалоў падсочаных дрэў, прычым гэтае павелічэнне менш рэзкае ў дрэў пасля трох-гадовай падсочкі. Смалістасць забалоннай часткі ў ніжняй частцы дрэў спачатку павялічваецца (у параўнанні з непадсочанымі), а затым памяншаецца; у дрэў пасля двухгадовай падсочкі смалы ў забалані менш, чым пасля аднагадовай падсочкі, і яшчэ менш у дрэў пасля трохгадовай падсочкі.

Асабліва ясна выяўляецца ўплыў падсочкі на смалістасць ядра, яна ў ніжняй частцы ствала значна большая ў параўнанні з непадсочанымі дрэвамі. У верхняй-жа частцы ствала смалі-стасць ядра памяншаецца ў дрэў пасля аднагадовай і двухгадовай падсочкі і павялічваецца ў дрэў пасля трохгадовага падсочвання.

На падставе прыведзеных даных можна зрабіць наступныя вывады:

1. Больш багатая смалой ніжняя частка дрэва, менш—сярэд-няя; у падкроннай частцы зноў назіраецца павелічэнне смалі-стасці, прычым у падсочваемых дрэвах, пачынаючы з другога года падсочкі, гэтая законамернасць парушаецца. Смалістасць пасля двух і трохгадовай падсочкі паступова памяншаецца па вышыні ствала ў напрамку да кроны.

2. Агульная смалістасць падсочаных дрэў значна вышэй смалістасці непадсочаных, прычым павелічэнне смалістасці ў дрэў пасля трохгадовай падсочки менш рэзкае, чым у дрэў пасля аднагадовай і двухгадовай падсочки.

3. Забалонная частка драўніны больш смалістая ў ніжняй частцы дрэва, у сярэдняй-жа і ў падкроннай частцы смалістасць не змяняецца. Падсочаныя дрэвы ў параўнанні з непадсочанымі маюць забалань з большай смалістасцю ў ніжняй частцы дрэва. Назіраецца памяншэнне смалістасці забалані ў сярэдняй і падкроннай частцы ствала з падаўжэннем тэрміну падсочки.

4. Змяшчэнне смалы ў ядры падобна агульнай смалістасці дрэва мае максімум унізе дрэва, памяншэнне назіраецца ў напрамку да сярэдняй часткі, павелічэнне ў напрамку кроны. Што-ж датычыць падсочаных дрэў, то ў іх пасля двух і трох год падсочки ў падкроннай частцы колькасць смалы ў ядры памяншаецца. Смалістасць ядравай драўніны падсочаных дрэў значна вышэй у параўнанні з непадсочанымі, прычым найбольшае павелічэнне назіраецца ў дрэў пасля двухгадовай падсочки.

5. У падсочаных дрэў назіраецца некаторае павелічэнне зольных элементаў.

Таблица 3

Смалістасць (сярэдняя для двух мадэлей)

	Агульная				Забаланы				Ядро				Зольнасць			
	Непадсоч.	Падсоч. 1 год	Падсоч. 2 гады	Падсоч. 3 гады	Непадсоч.	Падсоч. 1 год	Падсоч. 2 гады	Падсоч. 3 гады	Непадсоч.	Падсоч. 1 год	Падсоч. 2 гады	Падсоч. 3 гады	Непадсоч.	Падсоч. 1 год	Падсоч. 2 гады	Падсоч. 3 гады
	Ля шыйкі караня	2,86	3,87	6,22	3,95	2,26	2,57	2,0	1,58	6,17	14,76	17,18	11,01	0,22	0,30	0,20
На вышыні грудзей	2,28	4,30	4,25	4,06	1,52	1,78	1,83	2,59	5,85	10,18	9,84	7,01	0,23	0,21	0,22	0,18
Па сярэдне кары на вышыні 1,5 м	—	5,47	6,47	2,46	—	3,32	3,78	1,21	—	9,49	9,83	4,31	—	0,20	0,24	0,27
На палавіне вышыні ствала	1,87	1,58	1,74	2,47	1,80	1,62	1,42	1,29	2,38	2,11	2,01	3,39	0,28	0,30	0,28	0,24
Ля кроні	1,96	1,92	1,52	2,18	1,72	1,60	1,38	1,32	2,64	2,50	1,71	2,90	0,21	0,30	0,31	0,26

	С м а л і с т а с ц ь															
	Мадэль № 3 падсочвал. 3 гады				Мадэль № 4 падсочвал. 3 гады				Мадэль № 1 не падсочвал.				Мадэль № 2 не падсочвал.			
	Агуль- ная	Забалань	Ядро	Золь- насьць	Агуль- ная	Забалань	Ядро	Золь- насьць	Агуль- ная	Забалань	Ядро	Золь- насьць	Агуль- ная	Забалань	Ядро	Золь- насьць
Ля шыйкі кораня	5,55	1,73	10,51	0,19	2,35	1,43	11,51	0,28	2,51	1,77	5,45	0,23	3,22	2,75	6,39	0,21
На вышыні грудзей	5,93	2,32	9,61	0,18	2,20	2,87	4,42	0,19	1,91	1,46	4,33	0,22	2,66	1,58	7,33	0,25
На 1,5 ад шыйкі кораня	3,24	1,11	4,83	0,20	1,68	1,31	3,79	0,32	—	—	—	—	—	—	—	—
На плавіне ствала	3,46	1,44	4,89	0,20	1,48	1,15	1,89	0,29	2,11	1,95	3,37	0,24	1,64	1,76	1,40	0,32
Ля кораня	2,72	1,18	3,99	0,27	1,64	1,46	1,82	0,26	2,15	2,05	3,28	0,21	1,78	1,40	2,01	0,21

	С м а л і с т а с ц ь															
	Мадэль № 7 падсочвал. 1 год				Мадэль № 8 падсочвал. 1 год				Мадэль № 5 падсочвал. 2 гады				Мадэль № 6 падсочвал. 2 гады			
	Агуль- ная	Забалань	Ядро	Золь- насьць	Агуль- ная	Забалань	Ядро	Золь- насьць	Агуль- ная	Забалань	Ядро	Золь- насьць	Агуль- ная	Забалань	Ядро	Золь- насьць
Ля шыйкі кораня	2,76	1,70	1,40	0,27	4,98	3,45	15,52	0,34	6,15	1,71	16,66	0,22	6,29	2,30	17,7	0,20
На вышыні грудзей	2,97	1,65	9,25	0,19	5,64	1,91	11,12	0,24	2,84	0,88	6,61	0,20	5,67	3,00	13,08	0,24
На 1,5 ад шыйкі кораня	6,13	3,45	9,23	0,19	4,81	2,89	9,76	0,22	6,35	2,90	7,95	0,23	6,59	4,68	11,72	0,25
На плавіне ствала	1,71	1,58	2,23	0,32	1,46	1,66	1,90	0,29	1,45	1,41	1,49	0,30	2,04	1,44	2,53	0,26
Ля кораня	1,88	1,85	2,84	0,31	1,97	1,36	2,17	0,30	1,33	1,22	1,32	0,32	1,72	1,55	2,1	0,31